

Demokrasi Perwakilan dan Perlembagaan: Analisa Berdasarkan Isu-isu Semasa

Representative Democracy and Constitution: An Analyses of Current Issue

Mohd Azmir Mohd Nizah¹, Afi Roshezry Abu Bakar²

¹ Pusat Pengajian Teras & Fakulti Kepimpinan dan Pengurusan, Universiti Sains Islam Malaysia

² Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Tunku Abdul Rahman

Article progress

Accepted: 6 April 2020

Reviewed: 9 April 2020

Published: 31 Mei 2020

*Corresponding author:
Mohd Azmir Mohd Nizah,
Pusat Pengajian Teras &
Fakulti Kepimpinan dan
Pengurusan, Universiti Sains
Islam Malaysia
Email:
azmirmizah@usim.edu.my

Abstrak: Malaysia adalah negara yang mengamalkan sistem demokrasi berparlimen dan mengangkat sistem raja berpelembagaan sebagai tunjang kepada sistem pemerintahan negara ini. Sebagai sebuah negara yang mengamalkan sistem demokrasi, sistem pilihanraya merupakan satu wadah bagi rakyat untuk bersama-sama berpartisipasi dalam menentukan hala tuju pemerintahan. Walaupun terdapat pelbagai medium lain yang boleh digunapakai bagi menunjukkan penyertaan rakyat dalam sistem pemerintahan negara, namun pilihanraya merupakan wadah yang paling kerap dan sering digunapakai oleh rakyat Malaysia. Selain pilihanraya, ketertinggalan perlembagaan adalah juga merupakan antara elemen terpenting dalam memacu hala tuju bagi sesebuah negara termasuk Malaysia. Artikel ini akan membincangkan kepentingan pilihanraya dan kecaknaan terhadap perlembagaan merupakan asas-asas yang sangat penting bagi setiap rakyat untuk menghayatinya. Malah kepetingan kedua-dua elemen ini merupakan tunjang utama dalam memastikan hala tuju Malaysia pada masa hadapan berada dalam landasan yang benar. Ini adalah kerana, selepas Pilihan Raya Umum (PRU) ke- 14 yang lalu, boleh dilihat kedua-dua elemen ini seringkali dijadikan subjek dan sebagai bahan eksperimentasi bagi parti-parti politik untuk menarik dan mengkritik parti berbeza, dan sekaligus ia menggugat kestabilan masyarakat amnya. Jika trend ini berterusan ia boleh menjurus kepada barah yang berbahaya dan boleh menjejaskan kestabilan Malaysia sebagai sebuah negara yang pelbagai.

Kata kunci: Politik; hubungan etnik; demokrasi; Islam; pembangunan mapan

Abstract: Malaysia is a parliamentary democracy state and upholds a constitutional monarchy system as its governmental system, while election has become a consistent tools in citizens participation which defining the way forward. Besides election, constitutional superiority also plays a major roles in Malaysia ensuring political stability. This article is set to discuss the importance of election and understanding its constitutional elements side by side which served as fundamental elements for every Malaysian to embraced. This is due to post of recent General Election 14 (GE14), it is evidenced that both elements eventually become experimental subjects for various political party in harness support and criticizing different party. This act however destabilize society at large. If the current trend continues, it may endangered the future Malaysia. Thus, few recommendation highlighted.

Keywords: politics; ethnic relations; democracy; Islam; sustainable development

Pengenalan

Malaysia telah memilih sistem demokrasi berparlimen dan meneruskan sistem beraja yang unik yang telah di warisi sejak zaman berzaman sejurus Tanah Melayu

mencapai kemerdekaan pada 31 Ogos 1957 dan pembentukan Malaysia yang lebih luas, unik dan pelbagai pada 16 September 1963. Sebagai sebuah kerajaan yang mengamalkan sistem demokrasi

berparlimen, Malaysia telah berjaya mengharungi 14 pilihanraya umum bermula pada tahun 1955. Barisan Nasional telah memenangi 13 kali pilihanraya umum sebelum tertewas pada pilihanraya ke 14 pada Mei 2018 yang lalu kepada Pakatan Harapan. Pilihanraya di Malaysia boleh di anggap sebagai kemuncak demokrasi (Morgenbesser & Pepinsky, 2019), juga kelihatan sebagai medan perang bagi kesemua parti yang bertanding kerana ia merupakan medium utama di mana setiap rakyat yang berdaftar sebagai pengundi berhak memilih tampuk kepimpinan negara samada di peringkat persekutuan ataupun di peringkat Negeri. Menurut Almond & Powell (2010); Moten & Islam (2014) dan Roskin, Robert L. Cord, James A. Medeiros, & Walter S. Jones (2014) pilihanraya merupakan antara medium pilihan utama bagi setiap negara yang mengamalkan sistem demokrasi representasi bagi memperoleh mandat dari rakyat untuk memerintah dalam sesebuah kerajaan yang berdaulat. Malah pilihanraya adalah merupakan medium terbaik bagi rakyat untuk menunjukkan penyertaan mereka dalam membuat keputusan dalam sesebuah kerajaan. Penyertaan rakyat dalam pilihanraya dilihat semakin baik dan memberangsangkan dengan melebihi 80 peratus pengundi yang membuang undi, walaupun terdapat kebimbangan terhadap penyertaan pengundi muda dalam partisipasi formal (Mohamad, Dauda, & Halim, 2018). Namun begitu, pilihan raya tetap menjadi antara ukuran demokrasi di Malaysia, dan menjadi medan pertembungan idea, perancangan dan manifesto parti politik dalam mendapatkan sokongan rakyat, seterusnya menjadi kerajaan semasa.

Selain daripada pilihanraya, perlembagaan juga memainkan peranan yang sangat penting dalam ukuran demokrasi. Perlembagaan, sebagai sebuah dokumen rasmi sesebuah negara, adalah sangat unik dan ia adalah terjemahan perjalanan sejarah sosial setempat hasil interaksi dengan proses kolonialisme, migrasi, dan globalisasi. Sifat perlembagaan Malaysia yang mencerminkan kedudukan anak watan, dan etnik-etnik lain menjadi dokumen rujukan dalam mengurus etnonasionalisme plural masyarakat Malaysia. Pertimbangan muhibah, penerimaan yang murni dan kefahaman generasi terdahulu telah membawa Malaysia menjadi sebuah negara yang merdeka dan stabil, hasil permuafakatan anak watan, anak bumi dan anak tamu. Konsep ketertinggalan perlembagaan pula telah menjamin kestabilan politik Malaysia hampir 60 tahun. Namun begitu, dengan sikap penting diri, buta sejarah dan tiada rasa kebertanggungjawapan, beberapa insiden yang berkaitan dengan peruntukan-peruntukan perlembagaan mula menjadi mainan isu politik, dan ia menjejaskan kestabilan politik semasa Malaysia. Anggapan bahawa Malaysia Baharu yang dilaungkan seolah-olah proses rekonstruksi negara sangat didambakan, walhal, pasca

Mei 2018 adalah sebahagian daripada proses demokrasi yang tidak pernah Malaysia gagal menguruskannya.

Pilihanraya Elemen Demokrasi Representatif

Malaysia mengamalkan sistem pilihanraya majoriti mudah atau "*First Past the Post*" berasaskan "*Single Member Constituencies Plurality System*" dimana pemenang dipilih berdasarkan jumlah undi tertinggi yang dimiliki bagi setiap calon-calon yang bertanding. Sistem ini telah digunapakai sejak pilihanraya umum yang pertama pada tahun 1955 sehingga kepada pilihanraya yang ke 14 pada tahun 2018 yang lalu. Walaupun ia bukanlah sebuah sistem pemilihan yang komprehensif, namun dalam konteks Malaysia, ia memberi kesan yang baik terhadap pembentukan perpaduan masyarakat yang pelbagai. Sistem ini banyak digunapakai dalam kalangan negara-negara Komanwel iaitu pertubuhan negara-negara bekas jajahan empayar British. Sebagai sebuah negara yang mengamalkan demokrasi perwakilan, pilihan raya di Malaysia ditetapkan maksimum 5 tahun sekali bagi memilih wakil rakyat samada di peringkat Parlimen atau persekutuan (Dewan Rakyat) ataupun di peringkat Negeri, iaitu Dewan Undangan Negeri. Bagi yang menang dan terpilih samada di Parlimen (Dewan Rakyat) ataupun Dewan Undangan Negeri mereka akan memikul tanggungjawab yang besar setelah diberikan mandat oleh rakyat secara sah. Mandat ini seharusnya dijadikan sebagai amanah yang besar yang harus dipikul bagi setiap wakil rakyat yang dipilih (Roskin et al., 2014). Namun sebaliknya berlaku di mana ada wakil rakyat yang telah dipilih oleh rakyat sengaja mengosongkan kerusi yang dimenangi bagi memberikan laluan kepada Pilihan Raya Kecil bagi memilih wakil rakyat yang baharu. Malah ada juga wakil rakyat yang sanggup melompat ke parti lawan walaupun telah dipilih oleh rakyat secara sah semasa proses pilihanraya. Perkara sebegini seharusnya tidak berlaku kerana, secara undang-undang ia adalah dibolehkan dan secara demokrasi membuat keputusan dan pemilihan, ia adalah perkara yang tidak menyalahi, tetapi dalam konteks etika dan nilai, sengaja meletakkan jawatan bagi memberi laluan kepada individu lain agar pilihanraya kecil boleh dijalankan, mahupun bertukar parti setelah memenangi kerusi boleh dikategorikan kesalahan yang serius. Ini seolah-olah menggunakan semangat demokrasi atas kepentingan diri sendiri. Soal integriti wakil rakyat juga menjadi sebahagian daripada kesan perlakuan sebegini.

Ketaksuban dalam mendokong demokrasi penuh ini boleh dianggap sebagai salah faham, malah ia menjerumuskan masyarakat Malaysia dalam situasi politik yang memualkan. Oleh kerana ketaksuban kuasa, majoriti rakyat harus membayar kos demokrasi pilihan raya ini. Seharusnya, dengan sistem pilihan raya sebegini, ia sepatutnya menampakkan perpaduan antara

entik yang pelbagai, kerana acuan demokrasi terhad, sebagaimana yang digelar oleh Crouch (1996) ; dan Milne & Mauzy (2002), adalah terjemahan daripada kondisi sosio-ekonomi dan politik masyarakat majmuk Malaysia. Maka, demokrasi ala-Barat bukanlah suatu pilihan yang adil bagi watan Malaysia dan isi masyarakatnya.

Perlu difahami bahawa dalam sistem demokrasi di Malaysia, samada dalam bentuk permuafakatan atau terhad dan terkawal, merupakan sistem yang berlaku adil terhadap kumpulan majoriti tetapi pada waktu yang sama hak minoriti terjamin. Jaminan tersebut didokumenkan di dalam perlembagaan agar generasi baharu sedar, faham dan cakna terhadap kepentingannya. Namun, hambatan globalisasi, antara lain, telah menyebabkan kefahaman demokrasi pilihan raya di Malaysia berubah dan melanggar norma watan, sehingga nilai amanah dan mandat pemilih sewenang-wenang dieksploitasi. Kefahaman yang betul tentang demokrasi acuan Malaysia sangat penting dalam menjana pembangunan sosial yang mampan dalam kalangan warganya, kerana kestabilan sistem negara membawa kepada kemakmuran ekonomi, manakala kemakmuran ekonomi pastinya memacu Malaysia menongkah arus globalisasi dalam mencapai status negara maju. Semua ini perlu kepada kekuatan kefahaman demokrasi melalui pilihan raya yang berasaskan nilai, beramanah, telus dan adil kepada rakyat.

Perlembagaan Asas Sebuah Negara Berdaulat

Setiap kerajaan yang berdaulat mempunyai undang-undangnya tersendiri dan ianya digunakan sebagai rujukan asas kepada sesebuah kerajaan yang merdeka. Perlembagaan adalah merupakan simbol kerajaan yang merdeka begitu juga negara Malaysia. Sebagai rujukan asas, Perlembagaan digunakan sebagai penanda aras kepada kewujudan sistem pentadbiran negara ini secara khusus dan sekaligus merupakan lambang kedaulatan tertinggi buat negara Malaysia. Aristotle melihat perlembagaan adalah merupakan satu tatacara yang telah dipilih bagi perjalanan sesebuah negara. K.C Wheare pula menyatakan perlembagaan adalah merupakan undang-undang yang dipilih bagi memandu sesebuah negara dan ianya di dokumentasikan. Manakala menurut Tun Muhammad Suffian (bekas Ketua Hakim Negara) dalam buku beliau "*Mengenal Perlembagaan Malaysia*" menegaskan bahawa perlembagaan adalah merupakan institusi tertinggi bagi sesebuah negara (Mohamed Suffian Hashim, 1987). Mohd Salleh Abas (1997) pula menyatakan perlembagaan adalah merupakan suatu surat atau surat cara yang mengandungi semua undang-undang tertinggi yang difikirkan mustahak bagi mewujudkan sebuah negara yang moden.

Perlembagaan Malaysia telah direka dan dibentuk mengikut kerangka asal struktur pentadbiran negara ini dan ianya telah dipersetujui secara "Kontrak Sosial" dan telah wujud sebelum negara ini mencapai kemerdekaan. Ini dapat dilihat di dalam Undang-undang Tubuh negeri-negeri yang beraja. Sebagai contoh, asas Islam sebagai agama rasmi Persekutuan adalah di dasarkan kepada Prasasti Terengganu, Hukum Kanun Melaka, Perlembagaan Negeri Johor mahupun Perlembagaan Negeri Terengganu. Jelas, kerajaan terdahulu telah pun mempunyai perlembagaan tersendiri sebelum ditakluk jajah oleh penjarah Eropah. Maka, prinsip-prinsip perlembagaan moden pasca kolonial tidak boleh disamakan kerana nilai dan struktur masyarakat adalah berbeza.

Oleh yang demikian, penghayatan dan juga pemahaman kepada setiap peruntukan Perlembagaan yang telah dipersetujui ini hendaklah bersandarkan kepada faktor sejarah, budaya dan juga amalan negara ini. Secara ringkas, Perlembagaan Persekutuan adalah merupakan sebuah perjanjian diantara pihak-pihak yang mempersetujui hubungan antara mereka sebagai satu hubungan yang sah dan ianya diiktiraf oleh undang-undang. Ianya boleh ditafsirkan sebagai satu perjanjian di antara (a) Penjajah dan yang dijajah; (b) Pentadbir dan yang ditadbir; (c) Kerajaan dan rakyat; (d) Kerajaan dan raja; (e) Raja dan rakyat; (f) Negeri dan negeri; dan (g) Negeri dan Persekutuan (Shamrahyu Ab. Aziz, 2018). Kesimpulan yang boleh dibuat adalah Perlembagaan Persekutuan Malaysia merupakan satu manifestasi kesetiakawanan, toleransi dan penerimaan di antara satu sama lain juga merupakan satu persefahaman yang akhirnya membawa kepada keberhasilan suasana yang harmoni dan muhibbah. Perlembagaan merupakan dokumen yang mengesahkan kedaulatan Malaysia. Kedaulatan Malaysia adalah berasaskan norma tempatan, sejarah sosio budaya dan kearifan tempatan warganya.

Perlembagaan Malaysia juga telah melalui proses pindaan sejak tahun 1957 dan juga bagi memenuhi kehendak Perjanjian Malaysia pada tahun 1963 serta keluarnya Singapura daripada Persekutuan Malaysia pada 1965 seharusnya menjadikan warga lebih matang dalam konteks perlembagaan (Nizah, Sulaiman, Mohamad, & Latiff, 2018). Antara pindaan-pindaan yang dibuat pada 1963 adalah berkenaan hal-hal yang ada kaitan dengan negeri termasuklah isu agama, bahasa, pendidikan, imigresen, tanah adat, anak negeri, kepeguaman dan juga pindaan perlembagaan itu sendiri. Disamping itu juga, perlembagaan Malaysia juga menghadapi cabaran-cabaran yang tersendiri dalam mendepani isu-isu realiti semasa malah perubahan dari segi isu politik dan sosial juga amat penting dalam melihat kelangsungan kukuh perlembagaan itu sendiri. Namun makalah ini penulis akan hanya menyentuh satu daripada beberapa cabaran yang boleh

dianggap amat penting dan kritikal jika dilihat kepada perkembangan isu-isu politik dan sosial semasa. Cabaran tersebut adalah merujuk kepada pengekaln elemen-elemen tradisi perlembagaan.

Elemen tradisi yang dimaksudkan adalah merujuk kepada kedudukan Raja-raja Melayu, keistimewaan Melayu, Bahasa Melayu, dan juga rezab tanah Melayu yang mencerminkan sejarah, budaya dan kefahaman warga Malaysia. Ia yang menjadi isu semasa yang amat hebat untuk didebatkan, dibincang, malah wajar untuk dikekalkan. Isu ini menjadi lebih kompleks untuk dibincangkan kerana Majlis Raja-Raja mempunyai kepentingan, perkaitan dan kebertanggungjawaban terhadap perkara yang dinyatakan. Walaupun tiada peruntukan yang memberikan kuasa kepada Majlis Raja-raja untuk memperkenankan sebarang pindaan kepada peruntukan berkaitan Islam dalam Perlembagaan, namun merujuk kepada Perkara 38 (4) menyatakan perlunya perkenan Majlis Raja-Raja sekiranya ianya melibatkan hal-hal berkaitan Raja-Raja. Malah di dalam Fasal (4) ada disebutkan “Tiada undang-undang yang secara langsung menyentuh keistimewaan, kedudukan, kemuliaan atau kebesaran Raja-Raja boleh diluluskan tanpa persetujuan Majlis Raja-Raja. Jelas ini menunjukkan bagaimana hubungan di antara Majlis Raja-Raja Melayu dan Islam itu amat jelas dan nyata. Sebagai Ketua Agama Islam, Yang di Pertuan Agong melalui Majlis Raja-Raja berhak untuk menjaga keharmonian dan kekebalan mana-mana isu yang ada kaitan dengan Islam dan Melayu itu sendiri tanpa diskriminasi terhadap kepentingan sah etnik dan kaum lain.

Namun dengan keadaan semasa yang sangat mencabar di tambah pula dengan kecanggihan teknologi maklumat seperti media sosial, isu-isu yang dibincangkan di atas menjadi polemik. Sebagai rakyat Malaysia yang mendokong Perlembagaan sebagai undang-undang tertinggi negara, sikap lebih peka, sensitif dan lebih bertanggungjawab dalam berbicara dan membincangkan berkenaan isu-isu yang telah disebutkan di atas lebih-lebih lagi di platform media-media sosial perlu menjadi keutamaan. Ini bagi mengelakkan elemen-elemen seperti rasisme timbul dalam kalangan masyarakat multi etnik Malaysia dan seterusnya menimbulkan salah faham dan konflik dalam kalangan etnik. Jika isu seperti ini tidak dapat ditangani dengan baik, ia mampu menggugat kestabilan Malaysia. Maka, untuk memacu Malaysia mencapai tahap negara maju, kemampuan warganya terhadap kefahaman dan kecaknaan perlembagaan merupakan suatu kemestian.

Isu-isu semasa

Isu ratifikasi Konvensyen Antarabangsa Mengenai Penghapusan Segala Bentuk Diskriminasi Kaum atau *International Convention on the Elimination of All*

Forms of Racial Discrimination (ICERD) dan juga “Statut Rom” adalah merupakan dua isu yang besar dan mempunyai saling kaitan dengan Perlembagaan yang menjadi bualan dan kekecohan serta tular di media sosial mahupun di media konvensional. Malah jika dilihat kepada dua isu ini ia sebenarnya boleh mengganggu gugat ketertinggian perlembagaan Malaysia lebih-lebih lagi artikel 1(4) ICERD yang kelihatan bercanggah dengan beberapa perkara dalam Perlembagaan Persekutuan. Artikel 1(4) ini boleh memberikan kesan negatif kepada hak istimewa Melayu dan anak negeri Sabah dan Sarawak, selain kedudukan Islam, tanah rizab Melayu dan tanah adat Bumiputera. ICERD juga sebenarnya tidak menyatakan diskriminasi tersebut terhadap kumpulan minoriti ataupun majoriti (Banton, 2001).

Lebih memburukkan keadaan apabila isu Statut Rom pula menjadi polemik warga Malaysia. Selepas menerima meratifikasi, Malaysia akhirnya menarik diri daripada menjadi ahli pada April 2019. Walaupun Statut Rom ialah isu perundangan, namun kenyataan yang bercanggah dari beberapa individu bertaraf menteri menyebabkan rakyat keliru. Seharusnya pihak yang bertanggungjawab harus tuntas dalam menyatakan pendirian. Menyatakan pendirian juga adalah sebahagian daripada demokrasi. Menambah kekusutan isu ini, apabila ia terkait dengan soal kedaulatan negara dan kedudukan, kekebalan dan kebertanggungjawaban Yang Di Pertuan Agong dan Majlis Raja-raja. Menambah malang lagi, apabila empat ahli akademik yang memberikan pandangan berkenaan isu “Statut Rom” terhadap Majlis Raja-Raja dikecam malah terdapat usaha-usaha untuk mengenakan tindakan tatatertib. Ini juga boleh dianggap sebagai mencabul hak kebebasan bersuara dan kebebasan akademik.

Isu ICERD dan Statut Rom ini sebenarnya berkaitan dengan diskriminasi perlindungan yang dijelaskan dalam perlembagaan. Terdapat banyak lagi isu-isu yang terkait dengan peruntukan khas perlembagaan, sebagai contoh soal kedudukan agama dan agama Islam, bahasa kebangsaan, soal pendatang dan penghijrah, (Mohd Azmir Mohd Nizah, 2018a, 2018b, 2018c, 2018d) serta isu tulisan jawi dan bendera Malaysia. Warga harus difahamkan tentang tujuan diskriminasi perlindungan ini, yang antara lain bertujuan menstruktur semula masyarakat, mempertahankan kepentingan, pengiktirafan asal, serta cerminan toleransi kontrak sosial.

Kesimpulan

Dalam Malaysia mendepani Malaysia Baharu, perkembangan demokrasi pilihan raya di Malaysia dilihat berkembang baik. Perkembangan melalui penyertaan, penglibatan dan kefahaman tentang demokrasi harus diisi dengan maklumat yang betul,

benar dan bermaklumat acuan Malaysia. Ini kerana demokrasi Malaysia adalah teradun dengan sistem dan sosio-budaya sebelum kewujudan Malaysia. Kecaknaan terhadap perlembagaan menuntut watan memahami sejarah pra Malaysia, kerana perlembagaan mencerminkan permuafakatan semua isi warga. Sikap mempersoal peruntukan khas yang sering menjadi modal polemik harus dihentikan. Sikap toleran warga boleh menjadikan perkembangan dan pembangunan demokrasi dan kefahaman perlembagaan terus mampan dalam Malaysia menuju negara maju yang aman, makmur, stabil dan mapan.

Rujukan

- Almond, G. A., & Powell, G. B. J. (2010). *Comparative Politics Today: A World View*. New York: Longman.
- Banton, M. (2001). Progress in ethnic and racial studies. *Ethnic and Racial Studies*, 24(2), 173–194.
- Crouch, H. A. (1996). *Government and Society in Malaysia*. New York: Cornell University Press.
- Milne, R. S., & Mauzy, D. K. (2002). *Malaysian Politics Under Mahathir*. London and New York: Routledge.
- Mohamad, B., Dauda, S. A., & Halim, H. (2018). Youth offline political participation: Trends and role of social media. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 34(3), 172–192. <https://doi.org/10.17576/JKMJC-2018-3403-11>
- Mohamed Suffian Hashim, . (1987). *Mengenal Perlembagaan Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Mohd Azmir Mohd Nizah, .. (2018a). Sejarah jadi Neraca Bina Negara Moden. *Kosmo*.
- Mohd Azmir Mohd Nizah, .. (2018b). Tidak Belajar Daripada Sejarah, Kita Parah. *Sinar Harian*.
- Mohd Azmir Mohd Nizah, . (2018c). Kepentingan Ilmu Hubungan Etnik. *Kosmo*, p. 51.
- Mohd Azmir Mohd Nizah, . (2018d, November 13). Apabila Kaduk Makin Naik Junjung. *Kosmo*.
- Mohd Salleh Abas, . (1997). *Prinsip Perlembagaan dan Pemerintahan di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Morgenbesser, L., & Pepinsky, T. B. (2019). Elections as Causes of Democratization: Southeast Asia in Comparative Perspective. *Comparative Political Studies*, 52(1), 3–35. <https://doi.org/10.1177/0010414018758763>
- Moten, A. R., & Islam, S. S. (2014). *Introduction to Political Science*. Singapore: CENGAGE Learning Asia.
- Nizah, M. A. M., Sulaiman, M., Mohamad, A. S. @, & Latiff, L. A. (2018). Ethnicity, Urbanity and Political Tolerance in Malaysia. *International Journal of Asian Social Science*, 8(1), 12–20. <https://doi.org/10.18488/journal.1.2018.81.12.20>
- Roskin, M. G., Robert, L. C., James, A. M., & Walter, S. J. (2014). *Political Science: An Introduction* (13th ed.). Harlow: Pearson Education Limited.
- Shamrahayu Ab. Aziz, . (2018). Perlembagaan Persekutuan Merakam Sejarah Mendepani Realiti. In *Majlis Polemik Sejarah Malaysia Sesi ke 40* (pp. 1–17). Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia.